

LỰA CHỌN MỘT LỐI SỐNG TRƯỚC MUÔN NGÀN THỬ THÁCH

NHƯ VŨ

Không có vấn đề lựa chọn lối sống, nếu như lịch sử nhân loại chỉ có một kiểu sống duy nhất.

Nếu như xã hội chỉ có một phương thức tồn tại chung cho mọi cá nhân, giai cấp dân tộc và thời đại. Và lối sống nào cũng đem lại hạnh phúc cho con người và thúc đẩy lịch sử tiến tới.

Nếu như không có sự đương đầu và tranh chấp thường xuyên giữa cái thiện và cái ác, giữa tình thương và sự tàn bạo, giữa vinh quang và ô nhục.

Nếu như không có cuộc sống phức tạp đầy thử thách đó, thì không có vấn đề lựa chọn.

Lựa chọn lối sống là lựa chọn phương thức tồn tại có giá trị nhất trong suốt cuộc đời của mỗi con người, của mọi dân tộc.

Lựa chọn lối sống là một đòi hỏi tất yếu, là khát vọng chủ quan của con người. Không ai muốn sống vô định, muốn để cuộc đời vật vờ như ngọn rêu trong lòng suối, như chiếc lá bên lề đường. Ngay cả những con người phò thác cuộc đời trong nổi trôi buông thả thì cũng vẫn thực hiện một sự lựa chọn.

Lựa chọn lối sống là tự xác định một cách toàn diện những định hướng giá trị cho toàn bộ hoạt động sống của bản thân mình. Đó là sự định hướng cho cả nhu cầu và hoạt động, phẩm chất và tài năng, cho mọi quan hệ xã hội.

Lựa chọn lối sống chính là lựa chọn chuẩn mực, lựa chọn những yếu tố tổ thành của nhân cách: xu hướng, tính cách, năng lực và khí chất.

Lựa chọn lối sống cũng là xác định hàng loạt những mục tiêu phải đạt tới trong các lĩnh vực *lao động, chiến đấu, học tập, giao tiếp*, kể cả trong quá trình sử dụng thì giờ nhàn rỗi, quỹ thời gian tự do ở mọi con người.

Lựa chọn lối sống của một dân tộc cũng phải được xem xét qua những giá trị truyền thống mà dân tộc ấy trong suốt chặng đường phát triển đã thu nhận được.

2. Nhân loại gọi dân tộc Việt Nam là một dân tộc anh hùng. Chúng ta không muốn sinh ra để làm anh hùng, nhưng số phận dân tộc bảo rằng nếu không lựa chọn một thái độ anh hùng thì sẽ bị tiêu diệt.

Loài người khâm phục tinh thần đoàn lết và tình yêu thương lẫn nhau của hơn 50 dân tộc anh em trên đất nước chúng ta, nhưng không phải tình yêu thương và sự đùm bọc đó có ngay từ lúc mới sinh ra. Hoàn cảnh sống đã dạy các dân tộc trên mảnh đất này biết yêu thương nhau. Bởi đó chính là sự lựa chọn để tồn tại.

Từ đời này qua đời khác, những suy nghĩ, những tình cảm, những thói quen trải qua một chiều dài những thử thách đã thể hiện một sự lựa chọn thích hợp nhất trước sự đe dọa của suy vong.

Lối sống được lựa chọn, đó là căn cù trong lao động, anh hùng trong chiến đấu, thương yêu nhau trong tình nghĩa gia đình và Tổ quốc, quan tâm đến hạnh phúc của bè bạn và cao thượng mới chính cả kẻ thù nữa.

Những giá trị tuyệt diệu ấy không bỗng nhiên mà có. Nó là sản phẩm kết tinh tư mô hôi, nước mắt và máu xương trong lao động, chiến đấu và ứng xử qua những thử thách chất chồng của lịch sử.

Thiên nhiên Việt Nam là thử thách đầu tiên và ghê gớm bậc nhất đối với dân tộc chúng ta. Đặc điểm của sông ngòi, biển cả, đồi núi, đồng ruộng, khí hậu của đất nước này dường như sinh ra để mà thử thách con người.

Sông ngòi luôn cho phù sa màu mỡ, nhưng cũng chính nó đã dâng nước tạo nên những trận lụt khủng khiếp, phá vỡ đê điều, cuốn sạch đi mùa màng, nhà cửa, đem lại chết chóc và đói rét.

Rừng núi luôn cho kim loại, cảm thú và thảo mộc, nhưng cũng chính nó đã cướp đi bao nhiêu mồ hôi và xương máu khi cha ông ta khai sơn phá thạch, khi tổ tiên ta thường xuyên gặp bãi lầy, thú dữ, ghềnh thác cheo leo.

Biển khơi cho nguồn hải sản dồi dào, nhưng cũng chính nó đã nổi phong ba đánh đắm thuyền bè, cuốn chìm làng xóm, đổ tràn nước mặn vào ruộng đồng, để lại những khó khăn lớn lao cho sản xuất.

Thiên nhiên khắc nghiệt đã trở thành một môi trường sàng lọc. Lịch sử nhân loại đã chứng kiến sự mòn mỏi và diệt vong của bao nhiêu bộ lạc đã không chiến thắng nổi thiên tại, đã không khắc phục được những ngặt nghèo của khí hậu. Thiên nhiên ấy cũng đặt dân tộc ta trước một sự lựa chọn : hoặc yếu hèn rồi gục ngã, hoặc quật cường lên để sống. Cha ông chúng ta không chọn con đường khuất phục, không đi vào phương thức lẩn tránh hoặc đầu hàng. Lụt và úng thì đắp đê, ngăn sông, lấn biển. Hạn hán thì tát nước, khơi hồ, xẻ kênh, đào giếng. Mát mùa, đói kém thì nhường cơm sẻ ao, lá lành đùm lá rách. Dường như mọi thử thách đều gặp một thái độ phản ứng hồn nhiên và phổ biến : đó là tinh thần can cù, bất khuất, kiên cường. Tinh thần đó đã từ cuộc đời đi vào cả huyền thoại và ca khúc dân gian. Hiếm nghèo ấy bỗng hóa tấm gương soi của sức mạnh, hy vọng và lẽ sống. Gian nguy ấy trở thành ngọn lửa thiêu tan đi mọi cái mỏng manh yếu ớt và rèn nên chất thép sáng ngời trong lao động và đấu tranh.

Chiến tranh xâm lược cũng là một trong những thử thách nguy hiểm nhất đối với người Việt Nam. Không ở đâu, vấn đề lựa chọn lối sống lại có ý nghĩa lớn lao như ở lĩnh vực này. Trong lịch sử hình thành và phát triển của nhân loại, đã từng có bao nhiêu bộ tộc, bộ lạc gặp phải những điều bất hạnh để cuối cùng bị tiêu diệt hoặc bị đồng hóa hay chết mòn dưới gót sắt quân xâm lược.

Do một số sai lầm của An Dương Vương về đường lối giữ nước, Tổ quốc ta bị đặt dưới sự đô hộ của các triều đại Triệu, Hán, Đường. Nguy cơ diệt vong kéo dài gần 10 thế kỷ trước sự xâm lược và đô hộ của phong kiến phương Bắc đã đặt dân tộc ta trước hai con đường: hoặc là cam chịu sự xóa bỏ dân tộc, hoặc nổi dậy giành độc lập tự do cho dù thắng lợi cuối cùng phải đổi bằng núi xương sông máu. Dân tộc chúng ta đã chọn con đường thứ hai.

Suốt hàng ngàn năm bị đô hộ, lối sống anh hùng nhen lên như ngọn lửa từ cuộc khởi nghĩa Hai Bà Trưng, đã bùng lên dữ dội trong chiến thắng Bạch Đằng, Đống

Đa, Chi Lăng, Hàm Tử... Lối sống anh hùng đã tạo nên sức mạnh thần kỳ để Ngô Quyền vùi thây quân Nam Hán giữa dòng sông xứ sở, để Lý Thường Kiệt tiêu diệt kẻ thù xâm lược tận sào huyệt xuất quân. Lối sống anh hùng ấy cũng khắc sâu trong những tay gươm của cuộc hành quân Sát Thái, trong tâm khảm của người cầm giáo Lam Sơn và ở cả những đôi chân thần tộc của đội quân Nguyễn Huệ một ngày xóa sổ 20 vạn quân Thanh. Đó cũng là kết quả không thể khác được của một sự lựa chọn đầy tích cực : quyết chiến và quyết thắng trước mọi hiểm họa do kẻ thù gây ra. Quân xâm lược kéo vào thì “Giặc đến nhà, đàn bà cũng đánh”. Đất đai bị tạm thời giày xéo thì không ai không xót nỗi đau chung “Một con ngựa đau, cả tàu không ăn cỏ”. Đồng bào bị tàn sát, chém riết, nhục hình thì “Máu chảy ruột mềm”.

Truyền thống đó đã cùng dân tộc ta đi suốt cuộc hành trình 4.000 năm và mãi mãi là những tấm gương chói ngời cho sự lựa chọn lối sống hôm nay. Truyền thống đó có mặt trong hiện tại: khu lụt lội, nhân dân “nghe tiếng đồng hồ nước ra sông”; khi hạn hán, bà con “vắt đất ra nước, thay trời làm mưa”; khi kẻ thù ngạo mạn, Nguyễn Trung Trực nói rõ “Sông Vàm Cỏ hết nước mới hết người đáng Tây”; khi giặc đe dọa xâm chiếm, Hồ Chủ tịch tuyên bố quyết tâm: dù phải đốt cháy dãy Trường Sơn cũng vẫn tiến hành chiến tranh giải phóng.

Đó cũng chính là sự lựa chọn được đặt ra trước cuộc đấu tranh giữa hai thế lực trên phạm vi thế giới. Chủ nghĩa yêu nước sâu sắc đã kết hợp với chủ nghĩa quốc tế cao cả khi Tôn Đức Thắng giương cao ngọn cờ đả kích mạng trên chiến hạm để quốc tế ủng hộ Liên Xô và phản đối can thiệp vũ trang vào Tổ Quốc xã hội chủ nghĩa đầu tiên trên trái đất. Đó là sự lựa chọn đầy cao cả khi pôn Pốt sát hại hàng triệu người dân vô tội, những bà mẹ Việt Nam đã từng hy sinh chồng trong chiến tranh chống Pháp, hy sinh con trong chiến tranh chống Mỹ, nay lại tiếp tục gửi cháu chắt sang giải phóng Campuchia cho dù phải đổ máu ở ngoài biên cương của Tổ quốc.

3. Cuộc tổng tiến công và nổi dậy mùa xuân năm 1975 kết thúc thắng lợi. Tổ quốc Việt Nam hoàn toàn thống nhất và lịch sử dân tộc đã sang trang. Biết bao nhiêu nhiệm vụ vẻ vang được đặt trước mọi người, nhưng hàng loạt thử thách gian nan cũng xuất hiện.

Chưa bao giờ hiện thực của đất nước ta lại chứa đầy những biến động lớn lao như ngày nay. Những khó khăn chồng chất đến mức độ gay gắt của thực tiễn đã tác động trực tiếp đến cuộc sống hằng ngày của mỗi người, và lại một lần nữa đòi hỏi sự lựa chọn rõ ràng về lối sống.

Cuộc chiến tranh cứu nước kéo dài 30 năm đã để lại những hậu quả không nhỏ về ăn, mặc, ở. Nước mất, máu và mồ hôi của nhiều thế kỷ đã đổ cho một cuộc sống tiến bộ và hành phúc. Những ngày từ giai đoạn đầu của cuộc sống đang được xác lập ấy, những tệ nạn đủ loại đã đánh phá trực tiếp vào các thành quả tốt đẹp vừa thu được. Tham ô, cửa quyền, hối lộ hoành hành trong vòng tay che chở của tệ quan liêu bao cấp. Nhiều hiện tượng tiêu cực đã xuất hiện. Ở nhiều nơi và nhiều lúc đã có sự đảo lộn phải trái, tốt xấu, đúng sai, thật giả. Không hiếm những suy nghĩ và hành động đang phá hủy các chuẩn mực đạo đức và thẩm mỹ trong sáng vốn được ngợi ca. Tàn dư của hệ tư tưởng phong kiến kết hợp với tâm lý của nền sản xuất nhỏ đã kích thích thêm những kiểu sống ích kỷ, dối trá, thô bạo, nhưng chúng vẫn tồn tại và có nới, có lúc lấn lướt cả cái thật, cái tốt và cái đẹp.

Hiện tượng tiêu cực trong cuộc sống càng trở nên phức tạp trước tác động của những tàn dư của chủ nghĩa thực dân mới. Hơn một triệu quân nguy được cải tạo tại chỗ và hàng chục triệu tuổi trẻ Việt Nam vùng bị chiếm suốt mấy chục năm ròng đã từng sống thường xuyên với chủ nghĩa thực dụng và văn hóa tiêu dùng Mỹ. Chế độ mới đã nhanh chóng chuyển họ thành những người công dân, tạo điều kiện cho họ góp phần xây dựng đất nước. Nhưng vẫn còn không ít những người chưa một lúc từ bỏ lối sống tư sản tàn bạo, lạnh tanh tình nghĩa, bất chấp phẩm hạnh lương tâm, hướng về kiếm tiền và thỏa mãn nhu cầu thân xác. Kẻ thù của chủ nghĩa xã hội không ngừng tìm mọi thủ đoạn để nhân lên ảnh hưởng của những lối sống như thế.

Cuộc chiến tranh phá hoại nhiều mặt của bọn bá quyền Trung Quốc và đế quốc Mỹ đang muốn làm cho Việt Nam chảy máu trên toàn cơ thể. Chúng đặc biệt chú trọng đến sự phá hoại trên lĩnh vực tư tưởng và văn hóa. Chúng mong đất nước ta đi chệch khỏi con đường xã hội chủ nghĩa, dân tộc ta hoảng loạn trong bước đi lên. Đầu tư hàng tỷ đô-la cho những phương tiện tâm lý chiến đã được nhiều đời tổng thống Hoa Kỳ phê chuẩn và khuyến khích. Bằng vật phẩm tiêu dùng tinh xảo và hiện đại, chúng kích thích tâm lý hưởng thụ thô lậu, gợi mở nhu cầu bản năng thuần túy nhằm đưa con người vào quỹ đạo của chủ nghĩa tư bản. Những mưu đồ hiểm độc đó đã gây nên nhiều khó khăn cho quá trình xây dựng lối sống xã hội chủ nghĩa.

Giữa mọi khó khăn, nhân dân ta vẫn tiếp tục tiến về phía trước, nhưng những kẻ yếu mềm không chịu được nhưng thử thách đã bộc lộ bản chất tiêu cực trong suy nghĩ và hành động hàng ngày. Đó chính là một dạng lựa chọn lối sống thiếu hẳn đi cái bản lĩnh truyền thống kiên cường và sáng suốt của dân tộc.

Lịch sử Việt Nam lại một lần nữa làm một cuộc bàng lọc lớn lao nhằm gạt lại bên đường những cọng rơm, cuống lá.

Hơn lúc nào hết, những khó khăn phức tạp của đất nước đã trở thành nhân tố thử thách toàn diện đối với lối sống mỗi người : từ ý thức làm chủ đối với tự nhiên, xã hội và bản thân đến mọi hoạt động sản xuất, chiến đấu và sinh hoạt hằng ngày.

Trong mối quan hệ với tự nhiên, nhân dân ta đã không ngừng phát huy truyền thống lao động cần cù đã sản xuất trước mọi tình huống khắc nghiệt của khí hậu và thiên tai. Nhưng những thành quả lao động đạt được nhiều khi chưa đem lại sự thỏa mãn đúng với lao động đã bỏ ra, chưa đền bù tương xứng với công sức đã hao tổn. Trong khi đó, vẫn còn nhiều người lao động nghĩa vụ thì phát phờ, nhưng lại thu về những lợi lộc đáng kể do làm ăn phi pháp. Một trạng thái hưởng thụ tách khỏi lao động đã xuất hiện. Trước hiện thực này có hai cách lựa chọn: một là lao vào con đường làm ăn bất chính để thu được nhiều tiền tài và hưởng thụ, và hai là chấp nhận mọi khó khăn và từng bước khắc phục nó trong quá trình lao động chính đáng của mình.

Nhân dân ta nhận rõ vai trò quan trọng của công cuộc lao động cải tạo tự nhiên và xây dựng đất nước, nhìn rõ nguồn gốc chân chính của mọi sự phồn vinh, hạnh phúc. Điều đó đã tạo nên sự quyết tâm cùng nhau phát huy cao độ tài năng, khối óc và bàn tay trong sản xuất nhằm vươn tới những chỉ tiêu cao của năng suất. Mọi người biết rõ rằng, chỉ ở trong trường hợp đó, mọi sự hưởng thụ mới không bất nghĩa và không bất chính. Chính sự lựa chọn được định hướng đó đã tạo nên thái độ tích cực, hành vi quên mình trong các quá trình sản xuất. Nó được biểu hiện ngời sáng ở các phong trào lao động sáng tạo từ trung ương đến địa phương, từ công nghiệp đến nông.

nghiệp, từ đô thị đến nông thôn. từ rừng núi đến đồng bằng, từ địa đầu đến tận cùng Tổ quốc. Các sáng kiến cải tiến kỹ thuật được hiện thực hóa trong các quy trình sản xuất và góp phần tạo nên thành tựu đáng kể của kinh tế quốc dân. Từng hước vượt qua những gian nan của tình trạng năng suất thấp, đất nước ta đã đứng vững trước muôn vàn sóng gió bởi đại đa số người lao động đang cùng với Đảng, Nhà nước kiên quyết thanh toán tệ quan liêu bao cấp, thực hiện một quan hệ hợp lý giữa lao động và hưởng thụ.

Trong quan hệ xã hội, lựa chọn lối sống càng trở nên cấp bách trước những điều kiện phức tạp của hiện thực đầy biến động. Lo cho cá nhân hay lo cho xã hội? Sống vì sự phồn vinh của đất nước, vì hạnh phúc của nhân dân hay chỉ vì sự sung sướng của bản thân mình? Giữa cá nhân và xã hội, khi đã mất đi sự hài hòa sẽ không thể có hạnh phúc với ý nghĩa trọn vẹn của nó. Nhân dân ta không bao giờ đồng nhất hạnh phúc với sự thỏa mãn nhu cầu một cách tầm thường và thô lậu. Nhân dân ta phân biệt rất rõ niềm vui sướng chân chính mang đầy giá trị tinh thần của con người với thứ nhờn nhợt khoái lạc của mọi con bò được gặm cỏ xanh tốt. Mọi người biết rằng cuộc sống phải có ăn, ở, mặc, nhưng vẫn không quên ngoài những điều kiện thiết yếu ấy, con người không thể thiếu lý tưởng, lẽ sống, tình yêu thương đối với đồng loại, đồng chí, đối với Tổ quốc và nhân loại. Cùng với sự phấn đấu nâng cao nhu cầu sống hằng ngày, nhân dân ta luôn luôn vượt lên trên bản thân nó để tiếp cận với những chuẩn mực đầy ý nghĩa nhân đạo cao đẹp. Đó chính là xuất phát điểm để hàng ngàn hàng vạn những người con thân yêu của Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa sẵn sàng hiến dâng mồ hôi và cả xương máu trên khắp các mặt trận sản xuất, đấu tranh và học tập. Đó cũng là cái cơ sở vững chãi của đất nước trước muôn ngàn sóng gió, khi triệu người như một tìm thấy ý nghĩa cuộc đời mình hòa quyện với độc lập tự do, với Nhà nước và với Đảng. Sự lựa chọn chân chính này đã làm cho mọi lối sống cá nhân chủ nghĩa càng trở nên lố bịch và đê tiện. Từ đỉnh cao của sự hài hòa giữa cá nhân và xã hội, con người mới Việt Nam đang khẳng định một kiểu nhân cách tiên tiến nhất trong lịch sử.

Làm chủ bản thân vừa là một yêu cầu cao lại vừa là một thử thách lớn đối với con người mới hiện nay. Sự lựa chọn giữa nhu cầu vật chất hằng ngày với nhu cầu tư tưởng và văn hóa đã bộc lộ trình độ làm chủ bản thân ở mỗi người. Đây cũng là vấn đề quan trọng của lối sống. Không ai có thể bỏ qua tất thảy những nhu cầu vật chất hằng ngày. Nhưng nếu coi nhà ở, đồ đạc, quần áo, tiền nong là mục đích cuối cùng, là mục tiêu lớn nhất thì lại là một lối sống hết sức nghèo nàn. Nếu chỉ có thể thôi thì biến bao nhiêu người đã sống xong cuộc đời. Nói đúng hơn, họ đã chết trong những tiền của và đồ đạc. Con người thực sự sống phải là con người đem hết trí tuệ và tài năng để phát triển bản thân mình đến mức cao nhất. Lịch sử và cuộc sống xã hội đòi hỏi mỗi người phải xây dựng cho mình một bản lĩnh, một ý chí vươn lên phía trước, một hiểu biết ngang tầm với những kiến thức của nhân loại, một phương pháp khoa học có hiệu lực để nhận biết thế giới và nắm được những quy luật nhằm xác định cho được một lối sống có ý nghĩa nhất giữa mọi biến động của cuộc đời. Nhân dân ta đã lựa chọn con đường đầy gian nan ấy, và những tấm gương người sáng về chủ nghĩa anh hùng đã liên tục xuất hiện trong bất cứ những bước ngoặt lịch sử lớn lao nào.

Đúng là lịch sử đã đặt dân tộc ta trước muôn ngàn thử thách. Nhưng những thử thách trong mỗi bước đi của dân tộc lại không giống nhau.

Thiên nhiên hiểm nghèo đang bị dân tộc ta chiến thắng. Kẻ thù bạo ngược đủ loại đã bị đánh lui. Thử thách mới đặt ra ra hôm nay là dân tộc ta phải đưa một đất nước từ nghèo nàn đến giàu có, hòa nhập vào sự tiến bộ và phát triển chung của cả nhân loại. Một vấn đề lớn đã được đặt ra: liệu dân tộc ta có vượt qua được muôn ngàn khó khăn để bước vào thế kỷ XXI với vị trí quang vinh của mình không?

Kẻ thù đang hí hửng trước những thách đố mới của lịch sử đối với chúng ta. Chúng ta chấp nhận mọi sự thách đố đó và chỉ cho mọi thế lực phản động biết rằng không một khó khăn nào có thể làm dân tộc Việt Nam ta lùi bước. Khi một dân tộc đã trải qua hàng ngàn năm lớn lên trong lao động và chiến đấu, dân tộc ấy sẽ san bằng mọi trở ngại trên bước đi tới, sẽ nhanh chóng vươn tới đỉnh cao của thời đại.

Đó chính là sức mạnh của lối sống chúng ta, lối sống mà chúng ta đã lựa chọn .

MỘT SỐ VẤN ĐỀ...

(Tiếp theo trang 17)

Nội dung không tốt. Diện thông tin mở rộng, nhưng chất lượng tin còn thấp. Còn nhiều tin quá dài về lễ tân, hội họp, kỷ niệm, nội dung tin đơn giản, một chiều, cách thể hiện còn công thức... Đó là những vấn đề về nội dung và hình thức cần được cải tiến

6. Chúng ta cần chú ý các hình thức giao tiếp xã hội.

Đám cưới, đám ma, đám giỗ, v.v... là dịp dễ quần chúng gặp gỡ nhau. Chính ở đây thu nhận và phát ra một cách tự phát rất nhiều thông tin chính xác hoặc không chính xác. Trong thời kỳ hoạt động bí mật, chúng ta biết lợi dụng những hình thức giao tiếp xã hội này để tuyên truyền chính sách của Đảng. Bây giờ có chính quyền cần nghiên cứu phương pháp thích hợp để qua các hình thức giao tiếp xã hội mà mở rộng ảnh hưởng của tư tưởng xã hội chủ nghĩa, hạn chế những tin sai lệch, đồn nhảm